

## **Samenvatting reacties via AOW-reactieformulier op [www.szw.nl](http://www.szw.nl)**

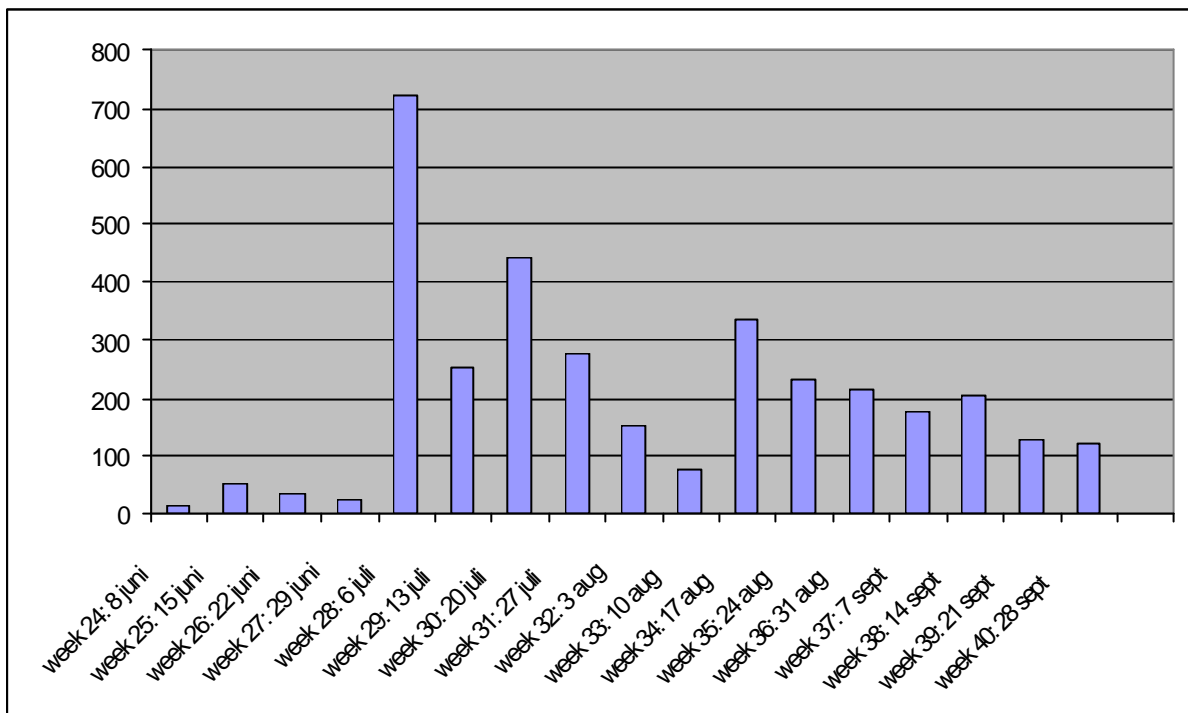
Na de kabinetsnotitie van 5 juni 2009 over de mogelijke invulling van de verhoging van de pensioenleeftijd, is er op de website van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ([www.szw.nl](http://www.szw.nl)) in de week van 8 juni (week 28) een speciaal dossier verschenen. In dit dossier staan voorlichtingsteksten rond de voorgenomen verhoging van de AOW-leeftijd. Bovendien is de mogelijkheid opgenomen om te reageren. Minister Donner en staatssecretaris Klijnsma vinden het belangrijk te weten wat mensen vinden van het kabinetsvoornemen de AOW-leeftijd te verhogen naar 67 jaar. Naast werkbezoeken en gesprekken met burgers, bieden reacties via de website zicht hierop. Voor de bewindslieden is vooral relevant wat de hoofdstromen zijn in de reacties, de tenor van meer gerichte commentaren en de strekking van relevante suggesties. Na een korte methodologische kanttekening, geeft deze samenvatting allereerst een kwantitatief overzicht, gevolgd door een meer kwalitatief samenvattend beeld aan de hand van kenmerkende (citaten uit) reacties. Daar het hier gaat om (persoonlijke) reacties gericht aan de beide bewindslieden, zijn deze passages uiteraard geanonimiseerd.

### Methodologische kanttekening

Een representatieve afspiegeling van de bevolking als geheel vormen sitebezoekers die een reactieformulier invullen niet. Er is immers sprake van bezoekers die zelf komen en doelbewust kiezen te reageren, en niet van een aselechte steekproef. Afkeuring is doorgaans een sterkere stimulans te reageren dan instemming. Bezoekers kunnen verder ook via andere sites of anderszins zijn doorverwezen, al dan niet in een bepaald (actie)kader en daardoor al dan niet sterker zijn beïnvloed. Een representatief opiniebeeld was overigens ook niet beoogd met deze reactiemogelijkheid.

### Aantallen reacties

#### **Figuur 1: Aantallen reacties per week**



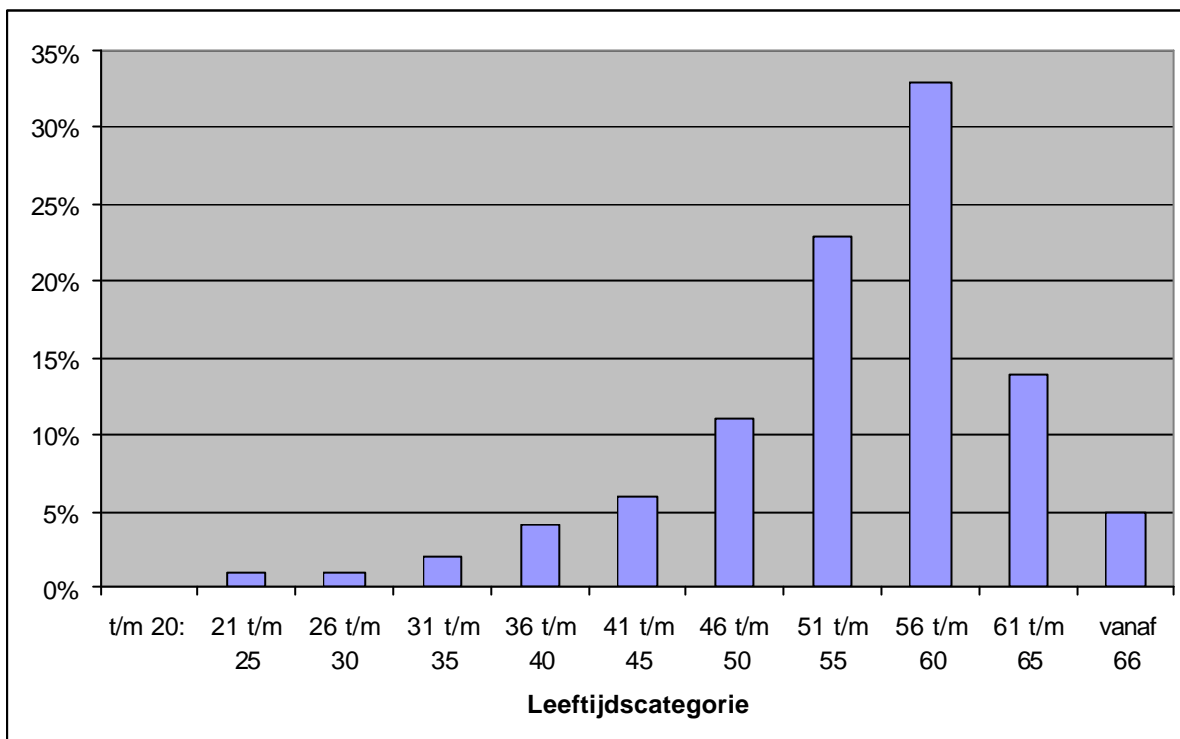
In totaal zijn via [www.szw.nl](http://www.szw.nl) in de periode van 8 juni tot en met 4 oktober 2009 (week 24 – week 40) 3459 reacties binnengekomen (zie figuur 1). Hoewel dus niet representatief, is dit aantal wel groot genoeg om een indruk te geven wat er leeft, welke punten mensen relatief veel zorgen baren en welke relevante suggesties er zijn. Als wordt gekeken naar de verdeling van de reacties per week (figuur 1), dan valt het volgende op:

- De eerste vier weken komen er betrekkelijk weinig reacties binnen
- In de week daarop (van 8 juli) neemt het aantal reacties (ruim 700) sterk toe
- Daarna loopt dat aantal weer (fors) terug; de weekaantallen laten vervolgens een tamelijk wisselend beeld zien, variërend van minder dan 100 tot ruim 400

Deze verdeling is deels terug te voeren op ‘externe factoren’. Vanaf begin juli ontdekt een aantal organisaties de reactiemogelijkheid. Ze verwijzen bezoekers van hun website rechtstreeks door. Dat is onder meer het geval op de websites van FNV, FNV Bouw, FNV Bondgenoten Noord, AbvaKabo, ANBO en de verzekeringsmaatschappij AEGON. Het zorgt voor een forse toename. Zo komen er aan het eind van de week van 8 juli (week 28) zeer veel reacties binnen van mensen die in de bouw werk(t)en. Dit hangt waarschijnlijk samen met de link die er dan staat op de site van FNV (Bouw). Zeker doordat de link is geplaatst in een bepaald (actie)kader, heeft dit ook invloed op inhoud van de reacties.

Een ander opvallend aspect is dat het overgrote deel van de reacties afkomstig is uit de hogere leeftijdscategorieën (figuur 2).

**Figuur 2: Procentuele verdeling naar leeftijdscategorie**

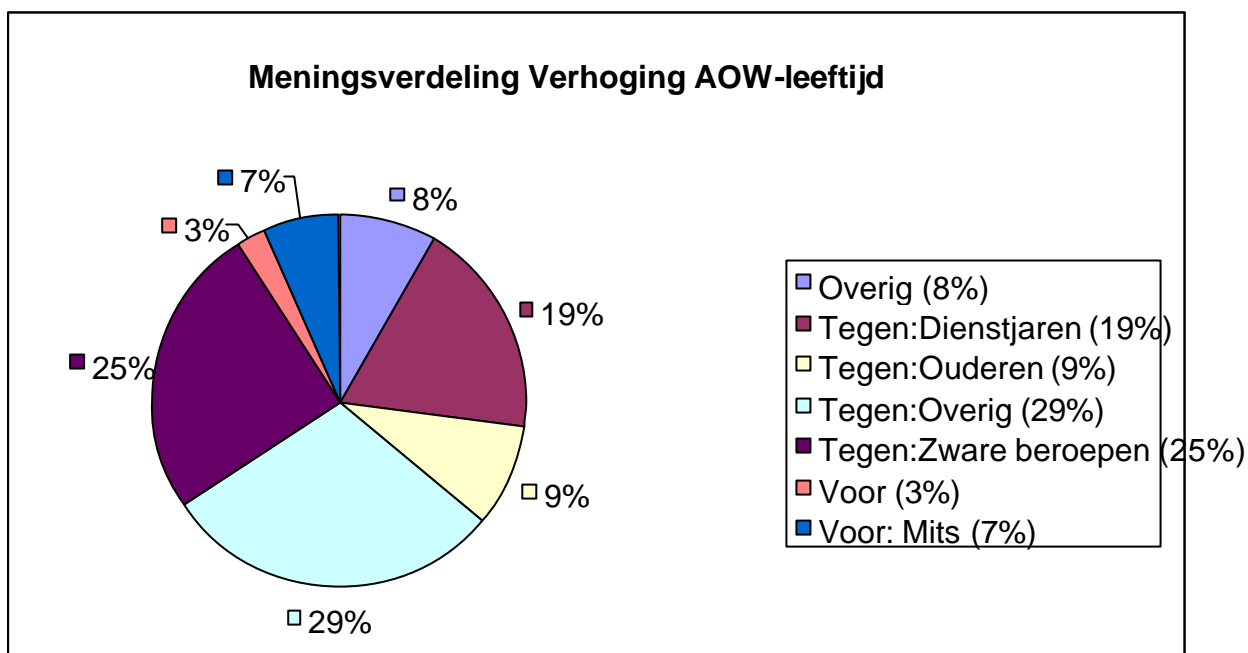


Vooraf vijftigers reageren massaal: 55 procent valt in de groep 51 t/m 60 jaar. Dit resultaat past goed in het beeld dat uit mediaberichtgeving en (opinie)onderzoek opduikt, namelijk dat oudere werknemers zich relatief het meest zorgen maken over verhoging van de AOW-leeftijd en er ook het meest tegen gekant zijn.

### Inhoud

Ruim vier op de vijf reacties (82%) zijn afwijzend, terwijl één op tien mensen die het reactieformulier invullen, voor een verhoging van de AOW-leeftijd naar 67 is, al dan niet onder bepaalde voorwaarden. Verder is er nog een kleine groep mensen (8%) die zich niet voor of tegen uitspreken, maar van wie sommigen wel een mening hadden over bijvoorbeeld zwaar werk of dienstjaren. Deze beide punten zijn ook de belangrijkste argumenten van mensen om tegen de verhoging van de AOW-leeftijd te zijn.

**Figuur 3: Verdeling van de meningen naar onderwerp**



Figuur 3 geeft een cijfermatig overzicht van de inhoudelijke aspecten van de reacties. In veel reacties spelen meer argumenten een rol, maar telkens is een reactie toegerekend aan het argument dat het meest krachtig naar voren is gebracht. Uit de reacties komt verder een beeld naar voren, dat mensen zich in veel gevallen zorgen maken op grond van persoonlijke ervaringen. Het tegenargument dat het meest naar voren komt is dat van de zware beroepen: werken tot 65 is in zo'n beroep al niet of nauwelijks mogelijk, luidt de argumentatie, laat staan tot 67. Mensen blijken op dit punt grote zorgen te hebben.

Het is in dit licht illustratief om het cijfermatige overzicht aan te vullen met (citaten uit) binnengekomen reacties. Een kenmerkend citaat uit een van de reacties: *“Werknemers die werkzaam zijn in zware sectoren (bouw, beroepsgoederenvervoer) halen vaak niet eens hun pensioenleeftijd omdat ze vóór die tijd al volledig zijn opgebrand. Werkgevers zorgen er op dit moment nog veel te weinig voor dat dergelijke zware beroepen met het vorderen van de leeftijd ‘lichter’ gemaakt worden.”* Sommigen koppelen hun afwijzing vanwege het oordeel dat mensen in zware beroepen niet langer kunnen werken, aan (een) suggestie(s) voor of wens tot verandering, bijvoorbeeld: *“Een flexibele pensioenleeftijd is wenselijk. Mensen in zittende beroepen kunnen meestal langer doorwerken dan mensen zoals metselaars, stratenmakers enz. Men zou moeten mogen kiezen om na het 65ste levensjaar door te werken of niet. De pensioenleeftijd moet 65 jaar blijven.”*

Een tweede tegenargument dat vaak wordt genoemd, is het aantal dienstjaren. Een generieke verhoging van de AOW-leeftijd houdt geen rekening met dienstjaren en wordt daarom als oneerlijk ervaren. Een kenmerkend citaat uit een van de reacties: *“Als werknemer met op dit moment 45 werkzame jaren,*

*doe ik een beroep op uw sociale gevoel om werknemers die meer dan 40 jaar hebben gewerkt te ontzien. Zij hebben hun steentje aan deze maatschappij naar mijn idee wel bijgedragen. Als iedereen minimaal 40 jaar werkt, krijgen we een eerlijke verdeling van werkzame jaren.”* Overigens hangen beide punten (zware beroepen en dienstjaren nauw met elkaar samen): mensen in zware beroepen zijn vaak jong begonnen met werken en hebben dus meer dienstjaren opgebouwd. De oplossingen en alternatieven die in reacties vaak worden aangedragen, liggen voor een groot deel in de lijn van een regeling die mensen met zware beroepen ontziet via een AOW die, zoals gesuggereerd in het voornoemde citaat, rekening houdt met dienstjaren. Een ander respondent verwoordt het als volgt: *“Een eerlijker verdeling zou zijn, dat mensen die bijvoorbeeld 40 jaar aantoonbaar hebben gewerkt met pensioen mogen. De werknemers in de zware beroepen krijgen dan waar ze jaren lang voor op de knieën hebben gelegen en werknemers die langdurig op rekening van de gemeenschap hebben ‘gestudeerd’ mogen dan doorwerken tot ze echt 40 jaar hebben gewerkt.”*

Een ander tegenargument dat ook vaak primair is genoemd (bij 9 procent van de reacties) is de (moeilijke) arbeidsmarktpositie van oudere werknemers: hun arbeidsdeelname is laag en ze hebben moeite een baan te vinden. Men vindt dat de moeilijke arbeidsmarktpositie van ouderen niet te rijmen is met een verhoging van de AOW-leeftijd. Een kenmerkend citaat: *“Ik vind ophogen van de AOW-leeftijd moeilijk te verkopen én te verkroppen, zo lang de participatiemogelijkheden middels werk van ouderen nog zo slecht zijn. Werkgevers houden de deur dicht voor ouderen vanwege allerlei vooroordelen en soms terechte risico’s.”*

Ten slotte zijn er ook mensen die zich uitspreken voor verhoging van de AOW-leeftijd. Het betreft hier een op de tien reacties. Soms is deze steun onvoorwaardelijk, maar meestal verbindt de respondent aan zijn instemming nog een bepaalde voorwaarde of wens (‘Voor: Mits’). Een voorbeeld: *“Ik vind het een goede zaak dat de AOW leeftijd omhoog gaat. Wel is het belangrijk dat werknemers verschillende functies kunnen uitoefenen in hun carrière.”*

### Resumerend

Concluderend kan worden gesteld dat de zorgen onder de mensen die een reactieformulier hebben ingevuld, zich vooral concentreren op het punt van de zware beroepen en dienstjaren, en in iets mindere mate de moeilijke arbeidsmarktpositie van oudere werknemers. Vaak is een combinatie van deze argumenten reden om de verhoging van de AOW-leeftijd af te wijzen. Uit de reacties komt verder een beeld naar voren, dat mensen zich in veel gevallen zorgen maken op grond van persoonlijke ervaringen. Men is bijvoorbeeld al lang aan de slag in een zwaar beroep en ziet niet hoe dat vol te houden tot 65, laat staan 67. Ook komen veel mensen met oplossingen, suggesties en alternatieven. Deze concentreren zich uiteraard op de grootste zorgpunten. Rekening houden met dienstjaren, springt er daarbij uit. Vaak

wordt dit ook expliciet gebracht als oplossing voor de mensen in zware beroepen, die immers meestal vroeg zijn begonnen met werken.